

ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΑΒΑΝΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΣΤΗ ΣΚΟΠΟΒΟΛΗ

(Από το Σημειωματάρειον ενός παλιού στρατιώτου)

...Κριμικές μέσα στο πρόζωμα, μπρός στο όποιο ύψόνοντο οι στόχοι της σκοποβολής, συλλογίζοινα το μεσημεριανό σνακτίο, ένα στιφάδο πηγμένο στο λάδι, στιφάδο...σαρωκοστιανό — τί ξφρευτικώς πού γίνεται κανεϊς στο στρατό... 'Ο σνοσιπιάρχης, αν δέν ήταν ηλεκτρολόγος, πρίν καταταγή στο στρατό, θα ήταν ασφαλώς ο 'Εδισσών της 'Ελληνικής κοζίνιας.

Κρατώντας στα χέρια κάτι πηλινα άγεια...

Λοιπόν, συλλογίζοινα, λέω, το μεσημεριανό σνακτίο, ενώ περνούσαν ή σφαίρες βπάνω από τα κεφάλια μας, ναουρίζοντας, σάν έρωτησμένοι γάτοι στα κεραμίδια του Γενάρη...

Τι περέργα, αλήθεια, πού φωνάζουσε ή σφαίρες... 'Εμοιαζαν με στίγγυρες, πού περνούσαν από πάνω, στο γαλανό του ουρανού στερέωμα. 'Οφθαλμίζαν, ναουρίζαν, στίγγυλιαζαν και άπειλοσαν.... Μερικώς σφύριζαν σάν φρέδια :

— Σφύριζε !...
— Άλλες έβαναν σάν μικρά παιδιά που κλάινε κ' άλλες άφηναν έναν ήχο κλαυθιφόρο, σάν να μοιρολογούσαν. 'Ολες, τέλος, ή παραλλαγές της γαϊτίας της λαλιάς, από πάνω από το κεφάλι μας περνούσαν.

—Γάου, ου, ου, ου, ου, ου !...
—Γουά ά ά ά ά ά ά ου ου ου !...
Μερικώς φωνόντουσαν σάν να φρονάζαν κανεϊνα Γιάννη.

—Γιάννιννννν !...
—Γιάννιννννν !...
—Παόν λένε Γιάννη από μας, μορε παιδιά, ρώτησε γελώντας ο έπιλοχίας. 'Η σφαίρες τον φωνάζουσε !...
—Τρεϊς είμαστε μέσα στο πρόζωμα. 'Ο έπιλοχίας, ένα καλό παιδί από την Κεφαλιονιά, ένας έφφειδος της Σχολής και ο ύποκιανόμενος, κρατώντας, ως κατώτατος, στα χέρια τον κάτι πηλινα άγεια, σάν Καραγιοήτης γιορταζής, γεμάτα με προζύμια και χαρτάκια, γιά να βοσκόνουσε τις τρύπες, πού άφηνανε ή σφαίρες των στρατιωτών πάνω στους στόχους.

—'Ε, πώς σου φαίνεται ο πόλεμος, στρατιώτη ; πού είτε έξαφνα της Σχολής ο έφφειδος. Γιά φαντάσου να περνούν χιλιάδες σφαίρες από το κεφάλι σου και να ουθλιάζον έτσι !...
—Πολύ ενδιαφέρον θέματα ! Και ποιός θα μού τις ρίχνη ; ρώτησα, κώνοντας το χαζό.
—'Οι Τούρκοι !
—Ποιοι Τούρκοι ;
—'Ο Τούρκικος στρατός.
—Σάν πόσος θα είνε ο στρατός αυτός ;
—Χιλιάδες, μυριάδες !

Ούτε θα μάς πάλλη ο Παπαγούγος...

—Και θα ρίχνουν όλοι αυτοί άπάνω μου ;
—Βεβαίως.
—Μεγάλη τιμή θα κάμη σ' είμένα ή Γαληνοτάτη 'Οθωμανική Αντοκρατορία !
—Μά δέν θα σου το κάμη γιά τιμή. Θα σου τις ρίχνη γ'ά να σε σκοτώση !...
—Και θα φωνάζουν έτσι κ' αυτές, σάν γάτες, πού τις έχουνε δεμένες στο τουβάκι !
—'Ετσι και χειρότερα !
—Τί να σου πώ, αν είνε έτσι, διάλου δέν α' άρέσει ή μουσική τους...
—Μπώ !...
—Βέβαια ! Φαντάσου, αλήθεια, τί θα γίνεται !... Θα σου φαίνεται σάν να γέμισε ο ουρανός διαβόλους και σ'α θα σφόνευσα-στ' αρχάβια, σνοσιμισέ, κάβηδρος, και δ' αναπυροβολή τον Τούρκο τον Μουχαλεπιτή, πού ατε τον είδες, οίτε τον άπάνησες πού στη ζωή σου !... Κι' άξιαφνα, ένα κωνιαία νιελή, μ'έντε δράμα, θα έφγεται και θα σου περνούν μέσα στο κεφάλι, στο όποιο δέν χωρούσε άλλοτε ολόκληρος ο κόσμος, και θα σε μεταβάλλη σ' ένα όμοιο λίκωμα, άπ' το όποιο θα φετρώνουν πια τρωφανά ραβδία και λαγιανά, άπάνω στο

μέρος του όποιο θ'α ταφής !... Κι' έπειτα θα σε πετάξουν μέσα σ' ένα λάκκο, έχοντας γιά σάβανο το άμα σου !... Και πώς θα σε πετάξουν !
Θά σε πάρη από το πόδι ο Μιχαλάκης τού Συντάγματος και θα σε ρίξη σ' ένα λάκκο, σάν ασκή, γεμάτο μωδοστο, πού ξύνησε... Κανεϊς δέν θα σε λυπηθή και ο στρατιώτης πού θα σε πετάξη ίσως και να σε βλαστημήσ' γιατί τον έκουράσες !... Ούτε ή Κυρά Νικολάνα θα σε μοιρολογήση με ψέμματα έπιθανάτια :

'Αφέντη μου, πού κίνησε, να πές τέτοια ημέρα, και μαύρισεν ο ουρανός, και σβύσανε τ' άστέρια...

»Γιατί ούτε ο ουρανός θα σβύση, γιατί εδ'α κινήσε έγώσ γιά το μεγάλο το ταξίδι, ούτε τ' άστέρια θ' αυτοκτονίσουν, ούτε ή κόκκινη θα πάψουνε να κωκαρίζουν !... Ούτε, λοιπόν, ή Κυρά Νικολάνα θα μάς μοιρολογήση, έστω και με ψέμματα έπιθανάτια, ούτε και ο Παπαγούγος θα μάς ψάλλη με τόν μύτο του :
Γάϊαν έχεις έλαφράν, αείμοκάριστε, άδελφέ ήμών !...

»Γιατί να είμα εξίσουκαριστός στους αιώνας των αιώνων, άφοδ τίποτε δέν έκανα γιά την πατρίδα, ούτε το νερόδροστο και γεμάτο σάλτσα κόκκινη σνακτίο έχάρισα ποτέ στην Πολιτεία ;... Και πώς θα έξω εγώιαν έλαφράν, άφοδ θα με σκεπάσουν με χμα ;... 'Αν με σκεπάσανε τουλάχιστον με τίπουρα !...

—'Εγώ θα προτιμούσα, κύριε ύπαξιωματιέ, να γίνουνα ο πόλεμος με...λουκομάδες !

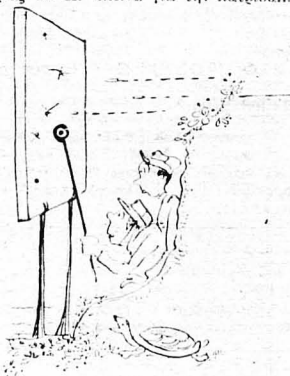
—Κι' όμως, είτε ο έπιλοχίας από την Κεφαλιονιά, καλύτερα να πέφτη πτώμα άματωδοτη-γμένο κανείς, παρ'α να πέφτη πτώμα ήθικό !... Και είνε χιλίες φορές καλύτερα να σκοτώνεται κανείς γιά την πατρίδα, σ' έναν άγώνα γιά τους άλλους, ο ένας γιά το σίνολο, πολεμώντας με τον άδικο εχθρό του, παρ'α να πέφτη στον σκληρό άγώνα της ειρηνικής ζωής, άγωνιζόμενος να φάη τον άδεφοκό του, τον πλησίον του, τον συγγενή του, και καταβροχθίζόμενος από τον φίλο του, τον συμπαλήτη του, τον γείτονα του με συνάδελφο του !... Καλύτερα να πάη ντιμένος με μια πορφύρα από το άμα του, σάν βασιλήςας του ζωηρότου, έμπρός στο δημιουργό του, παρ'α να πάη κωρελιασμένος από νύχια άδελφού, κίτρινος από καπιά, πράσινος από ζολή !... Είνε ώραιό το να θυσιάζεται κανείς γιά τους άλλους, παρ'α να θέλη και να προσπαθή να θυσιάση όλους μαζί τους άλλους γιά τα δικιά του τα μικροσυμφέροντα !... 'Ο πόλεμος είνε πρόσδος κωνομική, άνύψωσης ψυχής, υπερέντασης του πνεύματος, άνύψωσης του άνθρώπου παραπάνω από το προσηγορικό του, ένα πέταγμα άνθρώπινο ως το θείο μεγαλείο, ενώ ή ειρήνη ή καχή είνε μια κατάδυσις του άνθρώπινου έγώ μέσα σ' ένα βρωμώκο κ' άχόρταγο τομάρι, το ταμάρι μας !... Κι' έπειτα γιά την πατρίδα...
—Θά γίνουμ' όλοι μια πατρίδα !...
—Παραμύθη !... 'Ιδέες αντιφυσικές, διαφόρων νευροσθενικών, πού είνε ώραιές, σάν κανένας τις διαβάσει... 'Όταν μού διαμαρτύρεσαι, γιατί δάχομε σήμερα γιά σνακτίο σαρωκοστιανό στιφάδο και όχι στιφάδο με κρέας βομβάλισο ή από φτωγό και κωνοραμένο βόδι, γέρμο —απ'απ'α πού μάς προσηφένουν κάθε μέρα—γιά να ρουφιήξες άμα και να ρουκνίσες κόκκαλα, μού κανείς συγχρότως τον ιδεολόγο και λές ότι θέλεις να ζήσεις σε μιο κωνομια γαλιανά, γλιενιά και γαλιηνιά, όπως είν' ο ουρανός ήσυχος και άγυθός γιά όλους... Γιά άφρησε το άπλο γιά μια στιγμή, και θα είδης αν θα σε καθάλλιση ο Τούρκος ή ένας άλλος γείτονας κακός !... Κι' έπειτα ; 'Ανθρωπος με πατρίδα κωνοφού και

Φαντάροι άπ' όλη την 'Ελλάδα...

Σάν έρωτησμένοι γάτοι, στα κεραμίδια του Γενάρη...

Κρυμμένοι μέσ' στο πρόζωμα, έμπρός στους στόχους της σκοποβολής...

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΩΝ ΙΠΠΟΤΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Τ' ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ Γ. ΜΟΥΡΟΥΖΗ

[Η μόνη αυθεντική βιογραφία του γενναίου Έλληνας πρίγκηπα]

Κ'. Α ό Μουρούζης, που ήταν πειά Εξω φρενών, έφώναξε τώρα δυνατά, ώστε να τον ακούσουν και οι άλλοι καλεσμένοι: —Προσέξτε, Ύψηλότατε, μη χασετε τα γαλιόνια σας. —Σιωπή! είπεν ό Νικόλαος κατακόκκινος και μόλις συγκρατούμενος.

"Ήθελε με κάθε τρόπο γ' αποφυγή τό σκάνδαλον, αφού μάλιστα έπρόκειτο για μία γυναίκα... Μά ό Μουρούζης τον έκίταζε ειρωνικά και τού είπε:

—Καί πάλι σάς λέω, Ύψηλότατε, να προσέξτε πολύ στό πάς φέρεσθε, γιατί έσείς είσθε ένας ξένος πρίγκηπας τού πυροβολικού κ' έγω είμαι ένας γνήσιος Έλληνας πρίγκηπας τού ιππικού.

Ή αίθουσα τού φιλόζωνου σπιτιού, όπου ένίνετο ή δεξίωσις, είχαν άναστατώθ... Μά ό Μουρούζης έσπευσε να φύγη.

Τό επεισόδιο αυτό εσχολιάσθη πλατύτατα σ' όλα τά σαλιόνια τής τότε κοινωνίας. "Έκαμε τού γύρω του σέ σπία και σέ γραφεία και έφτασε τέλος ώς τούς δρόμους... "Όλη ή μικρή τότε 'Αθήνα έμαθεν ότι ό Μουρούζης είχε προσβάλει τόν πρίγκηπα Νικόλαον και ότι τό επεισόδιο είχαν άσφομή τήν άγάπη μιας ώραιας κυρίας...

Καί ό πρίγκηπ Νικόλαος γρήγορα άντελήφθη από διάφορες συμπώσεις, ότι τό επεισόδιο ήταν γνωστό παντού. Αυτό τόν έπειραξε πολύ και μάλιστα τόν έφερε στήν άπόφασι να ζητήσει ίκανοποίησιν από τόν Μουρούζη. Σκέφθηκε στήν άρχή να καλέση τόν αντίηλό του σέ μονομαχία και μάλιστα τήν άπόφασι τού αυτή τήν άνακοίνωσε και στους στενωτέρους φίλους του, αδικούς και αξιωματικούς. Βέβαια ό Μουρούζης θα έδέχτο και θα μονομαχούσε χωρίς δισταγμό. Ή μονομαχία ήταν γι' αυτό συνηθισμένο πειά παιγνίδι. Μά οι φίλοι τού Νικόλαου τόν άπέτρειψαν να προβή σ' αυτό που είχαν άποφασίσει. "Όλοι ήξεραν καλά, ότι ό Μουρούζης χειρίζεται θαυμάσια τά όπλα και ότι δέν θα έδιότασε καθόλου να ξεπαστρέψη τόν άντραστρή τού, με μία σπαθιά ή με μία σφάρα...

ρούζη. Καί πραγματικά συνητήθησαν ένα θράβυ σ' ένα κέντρο κοσμικό τής Κηφισιάς.

"Έκεί ό Πάλλης έπληρώσε τόν Μουρούζη και τού είπε προκλητικά και άπότομα:

—Πρέπει να μάθης, ίλαρχε, να φέρεσαι καλύτερα και με τόν σεβασμό που άρμόζει στους Ύψηλοτάτους...

—Ξεφορτώσω με! τού φώναξεν ό Μουρούζης.

Και χωρίς δισταγμό, έπέτεθή να χτυπήση τόν Πάλλη. Έκείνος άντιστάθηκε και σέ λίγο οι δύο αξιωματικοί ήρθαν στά χέρια.

Όι παριστάμενοι με άπορία έβλεπαν τούς δύο αξιωματικούς, που έφορούσαν μάλιστα τήν στρατιωτική στολή, να συμπλέκονται...

Ό Πάλλης άρπαξε τότε τόν Μουρούζη από τά κορμόνια τής στολής του και προσεπάθη να τόν τινάξη πρός τά πίσω. Άλλα και ό Μουρούζης τόν έπασε από τό λαϊμό. Τότε ό Πάλλης έβρισκε να τόν χτυπά γροθίεσ. Μά και ό Μουρούζης τού έβασε δυο γροθίεσ στό κεφάλι και έξεκοιλοθύσσε να τόν χτυπά άγρια. Σέ λίγο ό Μουρούζης έγινε υπεριούσει! Τό πρόσωπο τού Πάλλη είχε γίνει μαύρο από τίς γροθίεσ... Μά έκεινος δέν έννοούσε να ύποχωρήση...

"Όταν πειά ό Πάλλης είχε κουρασθή και θα άφίνετο έξανατλημένος στά χέρια τού Μουρούζη, έπενέθη ξαφνικά ό πρίγκηπ Νικόλαος, ό όποιος εύρισκετο έπίσης εκεί.

"Όταν ό Νικόλαος είδεν ότι ό Πάλλης έδέρετο άγρια από τόν Μουρούζη, δέν μπόρεσε να συγκρατηθή μπροστά και στή δεύτερη αυτή προσβολή...

"Όρμησε λοιπόν καταθυμωμένος και έπέτεθή κατά τού Μουρούζη. "Εσήκωσε τό μπαστούνι του και έχτύπησε τόν ίλαρχο στό κεφάλι... Τότε ό Μουρούζης άρρησε τόν Πάλλη και έπέτεθή κατά τού πρίγκηπος Νικόλαου...

Στό μεταξύ όμως έτρέξαν οι παριστάμενοι για να χωρίσουν τούς τρεις άνδρες... Κύριοι τής τότε άριστοκρατίας και άνώτεροι αξιωματικοί έμπηκαν στή μέση... "Ετσι κατορθώθη να χωρισθούν οι συμπλεκόμενοι...

"Ενωείται ότι, στό μεταξύ, τό κέντρον άναστατώθη από τό επεισόδιο!

"Αφού όμως οι τρεις άνδρες έχωρήσθηκαν, έγινε κάτωσ ησυχία και οι άντιπαλοί άπεχώρησαν.

Τό επεισόδιο αυτό άναστάτωσε τότε ολόκληρη τήν 'Αθήνα. Καί έκυκλοφορούσαν εύρύτατα ή λεπτομερείεσ τού πατιού...

Μερικοί κύριοι που έβρασαν εκείνη τήν εποχή, διηγούνται ότι τό επεισόδιο αυτό μεταξύ Μουρούζη και πρίγκηπος Νικόλαου είχε και άλλα παρεπόμενα. "Ο Μουρούζης δηλαδή κι' ό Νικόλαος ξανασυνητήθηκαν και ξαναβρίστηκαν:

—Δέν θα πάηης να τήν ένοχλήσ; είπε ό Μουρούζης στό Νικόλαο, έννοων φυσικά τήν ώραιαν άριστοκρατία.

—Νά μη με σκοτώσης; λέγεται ότι τού άπάτησεν ό Νικόλαος.

Και τότε ό Μουρούζης, χωρίς άλλα λόγια, έπέτεθή κατά τού πρίγκηπος και τού έδωκε ένα χαστούκι.

Στό μεταξύ έπληρώσαν μερικοί περιήγιοι και ό Μουρούζης άναγκάσθηκε να άπομακρυνθή...

Τό επεισόδιο αυτό θέβαια ένε τό σοβαρώτερο από όλα. Μα οι σύγχρονοι τού διαφωνούν άν έινε πραγματικό ή όχι.

"Όπως κι' άν έχει τό πράγμα όμως, έινε βέβαιον ότι ό Μουρούζης έπροσβάλε θαράτητα τόν Νικόλαον έξ άφορμής τής ώραιας 'Αθίδος κυρίας.

Όστόσο ό πρίγκηπ Νικόλαος άπέφυγε τήν μονομαχία με τόν Μουρούζη. Δέν τόν άφρασαν οι γύρω του να πρβή ως εκεί... Τόν έπέισαν ότι τά πρόσκα της θασιλικής οικογενείας δέν πρέπει να έξιοιώνονται με τούς κοινούς θνητούς.

"Ο Πάλλης όμως έινομηάχησε με τόν Μουρούζην έξ άφορμής τού επεισοδίου που έγινε στήν Κηφισιά και στό όπιον άνακατέθηκε και ό Νικόλαος.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Ή αυτέγεια.

"Ετσι ό Νικόλαος έπέισθη να μη στείλη μάρτυρας μονομαχίας στό Μουρούζη. Άνέλασεν όμως ό στενός φίλος τών πρίγκηπων και τότε λοχαγός τού πυροβολικού Πάλλης να ίκανοποίησιν αυτός τόν Νικόλαον για τήν προσβολή.

"Επροσπάθησε λοιπόν ό Πάλλης να συναντηθή με τόν Μου-

τροπασμένη, πάμα και σύμαμα έινε ήθικό !..

Αυτή τή στιγμή νεκρωσμός άκούσθη άνόνητρη άπ' έξω.

Οι πυροβολισμοί είχαν πάψει τώρα, για λίγα λεπτά τής ώρας.

Βγήκανε να δώμα η σπαίβαινη. Κάμνια δεκαριά στρατιωτές κοιτάζουσιν τα άνδραειέλα τής σκαποβιάς, σάν να έφεραν σκατωμένους άραπάδες. Τους ζορτάουσιν άτίμως και τούς ψέλλανε με άλαστοθυ νεκροή :

—Αιωμια εν δώα αλληλοθίαααααα...

—Όδ' όδ' όδ' όδ' !.. βαστούσαν ίπο οι άλλου.

—Μαζαρία ή όδδ' ήν ποσεισι σήμασιν !..

—Όδ' όδ' όδ' όδ' !..

Τα άνδραειέλα στήθησαν κι' οι πυροβολισμοί ξανάωρισαν.

Σέ λίγο, όταν ή σκαποβιά τελείωσε, οι Ρωμειώτες στήσανε χασού στη σιάδα τού μπασιλίου. Ησαν εκεί φανάροι άπ' όλη τήν 'Ελλάδα, από τήν 'Ηπειρο ως τή Μάνη κι' από τίς Κυζιλάδες ως τήν Κέαζωα. Καί ζορτάουν για ήρθαν άροισι στή σκαποβιά.

Καί ή ζορτά για ό άόρηθος για τήν πολιτική ιστορηά τών φρασίων αυτών άνθρώπων πέρασ πάνω από τίς βημαίνεσ μέσα σταν ιδρώτα μας ιδέες και τίς βροντημένεσ σάν γκατόδι, από τόν καθό άγωνα τής ζωής, ψυχής, σάν δροσισό και ζωογόνα άέρας έσπής...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.